

Міністерство охорони здоров'я України
Державний заклад
«Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
Кафедра гуманітарних наук

Філософсько-гуманітарні читання

ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 3'2016

Дніпропетровськ
2016

Министерство здравоохранения Украины
Государственное учреждение
«Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины»
Кафедра гуманитарных наук

Философско-гуманитарные чтения

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Выпуск 3'2016

Днепропетровск
2016

УДК 130.3

**Друкується за рішенням Вченої ради
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»,
протокол № 3 від 31 березня 2016р.**

Філософсько-гуманітарні читання: Збірка наукових праць / Відп. ред. О.В. Добридень; редагування – В.Ю. Кравченко, А.І. Нікітенко. – Дніпропетровськ: ДЗ «ДМА», 2016. – 277 с.

У збірнику подано наукові статті та тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Філософсько-гуманітарні читання» з темою «Людина, суспільство і наука в умовах сучасних цивілізаційних змін», яка відбулася 15 квітня 2016 року у м. Дніпропетровськ. Розглядаються актуальні проблеми сучасного соціально-гуманітарного простору. Матеріали конференції присвячені специфіці і закономірностям становлення сучасного духовного середовища, педагогічних, освітніх та виховних методик, історико-філософських, психологічних, культурних, морально-етичних та соціально-політичних аспектів трансформації та модернізації суспільства і особистості.

Видання буде цікавим і корисним для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також студентів та аспірантів соціально-гуманітарних спеціальностей.

В сборнике представлены научные статьи и тезисы докладов международной научно-практической конференции «Философско-гуманитарные чтения» с темой «Человек, общество и наука в условиях современных цивилизационных изменений», которая состоялась 15 апреля 2016 в г. Днепропетровск. Рассматриваются актуальные проблемы современного социально-гуманитарного пространства. Материалы конференции посвящены специфике и закономерностям становления современной духовной среды, педагогических, образовательных и воспитательных методик, историко-философских, психологических, культурных, морально-этических и социально-политических аспектов трансформации и модернизации общества и личности.

Издание будет интересным и полезным для ученых, преподавателей высших учебных заведений, а также студентов и аспирантов социально-гуманитарных специальностей.

The collection includes The international scientific and practical conference «Readings in Philosophy and Humanities» with the topic «Man, society and science in modern civilization changes» held in Dnipropetrovsk, 15 April 2016. The papers presented at this conference cover the actual issues of modern socio-humanitarian space. Authors examine the specificity and laws of formation of modern spiritual environment, pedagogical, educational and upbringing methods, historical, philosophical, psychological, cultural, ethical, social and political aspects of transformation and modernization of society and personality.

The issues adressed may be interesting and useful for researchers, academics, students and graduate students in social sciences and humanities.

Статті друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст наданих статей несуть їх автори.

Статьи публикуются в авторской редакции. Ответственность за содержание предоставленных статей несут их авторы.

Papers are published in author's edition. Authors are responsible for the content of their submitted papers.

навчальних закладів. На нашу думку, це може бути міський чи обласний центр, створений при комітеті у справах молоді та спорту.

На нашу думку, запропонований підхід щодо інституціоналізації є досить важливим, однак саме створення такого комітету не здатне вплинути на культуру як таку, а лише створює умови для її просування в молодіжне середовище. Запропонований вище центр виступатиме, в цьому контексті, не більш як координатором, саме тому зазначене вище актуалізує необхідність подовження наукових пошуків у дослідженні та встановленні носіїв культурних цінностей, їх конструюванні та окресленні засобів їх закріплення та інституціоналізації.

Література:

1. Аблеев С.И. Специфика и тенденции массовой культуры: анализ основных аспектов / С. Р. Аблеев, С. И. Кузьминская // Сайт Регионального общественного культурно-просветительского центра «Алмаз» [Электронное издание] / Режим доступа : <http://www.lomonosov.org/friend-esses/fourfriend-esses15054.html>
2. Вишневський, Ю.Р., Ковалева А.И., Луков В.А., Ручкин Б.А., Шапко В.Т. Практикум по социологии молодежи. М.: Социум, 2000. С. 19
3. Ильинский, И.В. Инвестиции в будущее: образование в инновационном воспроизводстве. СПб.: Изд. СПбУЭФ, 1996. – 163с.
4. Козлова Л.Д. Концепция формирования валеологической культуры в техническом университете / Л.Д. Козлова // Валеология № 4, 2002. С. 66-70
5. Прохоренко Т.Г. Соціально-культурні цінності молоді в умовах трансформації суспільства / Т.Г.Прохоренко, О.П.Зборовська //Вісник Міжнародного слов'янського університету. Харків Український науково-теоретичний журнал. - 2008.-Т.11, №2 [Електронне видання] / Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VMSU/2008-02/sociology.htm
6. Семків І.І. Індивідуальні цінності як психологічні механізми формування соціального капіталу / І.І. Семків // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім.Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. – Вип. 3. – Кам'янець Подільський: Аксіома. – 2009. – 460 с.
7. Сугубова Ю.Ю. Переваги молоді в соціокультурному просторі України / Ю.Ю. Сугубова / Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету, 2010, вип. XXVIII. С. 323-326
8. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О.Яременко, О. Балакірева, О. Вакулєнко та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 207 с.

УДК 796.015

Пічкур І. М.

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпропетровськ

СОЦІАЛЬНІ РЕАЛІЇ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядається дослідження взаємозв'язків ціннісних орієнтацій населення України з реально соціально-економічною ситуацією, що є основним напрямком державної політики. Зазначено, що необхідними умовами успішності трансформації процесу є належна ресурсна забезпеченість.

Ключові слова: дослідження, трансформація, політика, статистика, досвід.

The article considers study of relationship of valuable orientations of Ukraine population with the real socio-economic situation, which is the main directions of state policy. The necessary conditions for the successful transformation process is adequate resource provision.

Keywords: study, trnsformation, policy, statistics, experience.

Трансформація українського суспільства триває понад 20 років-спочатку під гаслами перебудови адміністративно – командної системи, а потім у напрямі формування демократичного суспільства з ринковою економікою.

Слід визнати, що вдалося досягти далеко не всіх поставлених цілей. Численні прогалини існують в економіці, але найменші успіхи помітні в соціальній сфері. Доволі низьким лишається рівень життя переважної більшості населення країни. Соціальна

структура є наближеною радше до рівня життя латиноамериканських або африканських, ніж європейських взірців. Загалом населення України і досі продовжує платити надто високу соціальну ціну за економічні трансформації.

Необхідними передумовами успішності трансформаційного процесу є належна ресурсна забезпеченість. Тому перша умова – належна забезпеченість людськими ресурсами, зокрема робочою силою. Досвід економічно розвинутих країн і ще більшою мірою країн, що здійснили впродовж останніх десятиріч економічний ривок – Японії, Кореї, Ірландії, Чехії, Естонії, – демонструє вирішальне значення саме людського капіталу, якості робочої сили і мотивації ефективної праці.

Нажаль, сучасні демографічні процеси і їх очікуваний розвиток в Україні є вкрай несприятливими. На фоні загальної депопуляції випереджальними темпами зменшується чисельність населення найактивнішого в економічному сенсі віку – від 20 до 65 років. А це означає, по – перше неодмінне скорочення сукупної пропозиції робочої сили на ринку праці, по – друге таке ж неодмінне зростання співвідношення непрацюючого і працюючого населення.

Завдати скороченню сукупної пропозиції робочої сили на українському ринку праці можна через розширення рамок економічно активного віку або підвищення рівнів економічної активності в кожному віці. Зрозуміло, що зростання вимог до професійно – освітньої підготовки робочої сили практично унеможлиблює підвищення економічної активності молоді. Що стосується більш пізнього припинення трудової діяльності, то тут в Україні відбулися зміни. Україна мала в цьому напрямку значні можливості, тому що пенсійний вік був найнижчий у світі. Левова частка міського населення після досягнення пенсійного віку припиняла трудову діяльність, оскільки ринок праці потребував переважно фізично здорових людей для заповнення робочих місць, які значною мірою були орієнтовані на фізичну, а не на розумову працю.

Упродовж часу, що минув істотних змін зазнали і ринок праці, і стан здоров'я населення, і мотивація до продовження трудової діяльності після досягнення пенсійного віку. На сучасному ринку робочі місця, орієнтовані на фізичні зусилля вже не домінують.

Проте переважна частина пенсіонерів зберігає свою залишкову працездатність через незадоволене пенсійне забезпечення. Найбільш помітним виявилось зниження економічної активності молодих жінок, яке збіглося в часі із зростанням народжуваності. Видається, що саме відсутність доступних закладів дитячого дошкільного виховання належної якості спричинила таку тенденцію. Цю обставину варто враховувати в соціальній політиці.

Але навіть якщо і вдасться забезпечити піднесення рівнів економічної активності населення, як працездатного, так і пенсійного віку, це не зможе повністю компенсувати очікувані втрати численності населення. Тому Україна має здійснювати економічний ривок в умовах скорочення чисельності робочої сили.

Основним компенсатором має стати поліпшення якості населення, зокрема, його економічно активної частини. Йдеться про поліпшення стану здоров'я, зменшення поширеності хронічних захворювань та інвалідності, зниження передчасної смертності, підвищення рівня професійно – освітньої підготовки, формування настанов на власну відповідальність за свій добробут, за своє майбутнє.

Ієрархія цінностей українського суспільства:

- Здоров'я – 93,9%;
- Сім'я, діти – 77,5%;
- Матеріальний добробут – 58,6 %;
- Упевненість у майбутньому – 39,5 %;
- Робота, кар'єра – 12,6%;
- Соціальна справедливість – 8,7%;
- Освіта – 4,6%;
- Друзі спілкування – 4,6%;

- Поміж усіх цінностей українське населення незаперечний пріоритет віддає здоров'ю. Проте лише 42,7% населення оцінюють стан здоров'я як добрий. За іншими даними, добрим та відмінним вважають своє здоров'я тільки 20,4%; найбільш поширеними захворюваннями в Україні є:

- Гіпертонія – 11,6%;
- Серцеві хвороби – 10%;
- Артрити і артрози – 4,9%;

- Ці всі захворювання найбільш пов'язані із способом життя. Нехтування елементарними правилами здорового способу життя значною мірою зумовлює вкрай високу передчасну смертність населення.

Освіта, нажаль, не посідає належного місця в системі цінностей населення України – пріоритетною її вважають лише 4,6% опитаних. Треба відмітити, що населення цілком адекватно реагує на прямо пропорційний зв'язок між рівнем і доходами: що вищим є рівень освіти, то вищим є сукупні доходи і то меншою частка натуральних доходів у них.

Треба відмітити, що попри зростання попиту на кваліфікованих робітників усе ще не відновлено традиції здобуття професійно – технічної освіти. Значною мірою це пов'язано з домінуванням у переважній більшості і молоді, і батьків упередженості проти робітничих спеціальностей, упевненості в їхній не престижності й не перспективності щодо кар'єрного зростання.

Важливою характеристикою людського капіталу, у тому числі якості населення, є стан його відповідальності, зокрема за свій добробут. У період системної економічної кризи, коли робилися перші кроки до ринкових засад господарювання, поступово почали проступати ознаки власної відповідальності, принаймні працездатного населення, за свій добробут і своє життя взагалі. З активізацією економічного зростання і доволі швидким підвищенням реальних доходів населення можна було очікувати на те, що процес наближення ціннісних орієнтацій до взірців економічно розвинутих країн прискориться.

Всупереч очікуванням дані численних різноманітних соціологічних опитувань свідчать, що стан суспільства в останні роки ніяк не поліпшується, - радше можна констатувати прогресуючу недугу соціальної апатії. Звичайно, тут далася ознаки незадоволеність результатами економічної формації, зокрема посиленням розшарування. Але ця незадоволеність викликала не активізацію громадянської позиції, а формування відчуття безвиході, неможливості особисто вплинути на події, а отже, до безініціативності, більш помітної серед молоді.

За відповідями респондентів, основними почуттями, що визначають настрої українського суспільства є:

- Розчарування – 71,6%;
- Невдоволеність – 50,7%;
- Розгубленість – 38,5%;

Загалом негативних відповідей у 7,9 рази більше, ніж позитивних, і це при тому, що значна частина населення переконана: нинішнє покоління живе краще за своїх батьків.

Цілком імовірно, що головною причиною суспільного незадоволення є надмірна нерівність, причому не тільки майнова, а й у доступі до основних соціальних благ, до політичних можливостей. Сформовані в економічно розвинутих країнах високі стандарти рівня життя досягаються, головним чином, через високі доходи зайнятості, і саме це слугує важливим мотивом активізації поведінки населення на ринку праці. Декларовані Україною прагнення юридичної, а не тільки фактичної європейської інтеграції мають на меті і формування європейського способу життя, і перехід на відповідну модель розвитку. До цього ж і спонукає і поширення серед українського населення європейських стандартів життя, природно спричинене інтенсивними поїздками наших громадян за кордон.

На практиці це означає бажання більшості українців мати таке саме житло, харчуватися, одягатися і відпочивати, як середній європеець. Звичайно для цього потрібні гроші, саме тому рівень оплати праці став сьогодні визначальним критерієм вибору робочого

міся. За даними Інституту соціальних досліджень, так вважають 95 % опитаних жителів України.

Логіка перехідного процесу, принаймні в економічній його частині, вимагає структурних реформ, інвестицій, запровадження нових технологій, наявності кваліфікованої робочої сили, здатної та охочої інтенсивно працювати.

Співвідношення України з окремими європейськими країнами за основними макроекономічними показниками має пряму залежність від відставання за заробітною платою. Низький рівень заробітних плат спонукає значну частину населення шукати роботу за межами України. Водночас не можна не помітити, що багато хто з наших співгромадян, хоча і жаліються на бідність, насправді прагнуть не стільки більше заробляти, скільки менше працювати.

Через величезний розрив між життєвими стандартами і реальним рівнем життя, через неможливість задовольнити поточні потреби значна частина населення нехтує своїм власним добробутом у майбутньому. Сьогодні економіка України потребує значних внутрішніх, не інфляційних, довгострокових інвестицій у страхові фонди – перш за все пенсійні. Такі фонди дадуть змогу страхувати своє майбутнє українцям. Зазначимо, що за своїми масштабами в більшості розвинутих країн пенсійні фонди істотно перевищують державні бюджети.

Серед ціннісних орієнтацій населення, що мають украй важливе значення для формування соціально-економічної політики, слід назвати ще й прагнення не стільки до творчої роботи, скільки до конкретно визначеної діяльності, з чітким розумінням того, що і як необхідно робити. Принаймні 65 % вважають саме так, а 57,7% нічого не планують, розраховуючи на те, що життя саме підкаже, як діяти.

З усіх соціально економічних проблем, що стоять перед українською державою і потребують негайного вирішення, на перше місце населення ставить корупцію – 61,1 % відповідей. На даний час в країні почались повільні зміни до винищення масової корупції, але це тільки початок великого шляху. Такі феномени як хабарі мають бути викоринені. Це потребує спеціальних досліджень, а також є необхідність цілеспрямованої роботи в цьому напрямку серед населення, якою чомусь нехтують владні структури.

Вражає, що потрапивши в інше середовище, українські емігранти починають поводитись за його правилами, не вимагаючи чайових. З цього випливає, що саме середовище формує адекватні собі суспільні настрої, ставлення до роботи, усвідомлення власної ролі у своєму житті. Таким чином, уже сьогодні існує в Україні соціально – психологічне середовище калічить і майбутні покоління. Основа підйому суспільного прогресу – узгодженість політичних рішень із ціннісними орієнтаціями населення через вплив на соціальні настанови. Слід визнати, що досі діяльність влади такої мети не досягла, це підтверджує населення України, маючи песимістичні очікування майбутніх змін.

Література:

1. Запорожан В. М. Біоетика: підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2013.
2. Запорожан В.Н. Біоетика: учебник / В.Н. Запорожан, Н. Л. Аряєв. – О.: Одес. гос. мед. ун-т, 2005. – 295 с.
3. Антологія біоетики / за ред. Ю.І. Кундієва. – Львів: БаК, 2003. – 592 с.
4. Zaporozhan V.M. Bioethics: Textbook / V.M. Zaporozhan, M.L. Aryayev. – O.: The Odessa State Medical University, 2008. – 288 с.
5. Zaporozhan V.M. From Bioethics – to Nooethics / V.M. Zaporozhan. – Varna: Scripta Scientifica Medica, 2008. – Vol. 40 (1). – P. 7-12.

УДК 378.14-057.632

Хмельникова Л. І., Клебанський Є. О.

**ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпропетровськ
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ФАРМАЦЕВТА З ЙОГО ХІМІЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ**